

- Unde Dionisius sumpsisset exordium sui compoti:
O.D., f.67^r.

- Unde quadrans uel capite nascantur: Be, f.39^r.

- Unde quadrans uel epacte nascantur: G, f.168^r.

- Versus cicli anniuersalis linea Christe: R, f.69^V.

A. Cordoliani (70) toca aquests versos i n'indica els mss.que els tenen: Berlin, lat.128, s.IX, f.137^V; Bruxelles, Bibl. Royale, 9799-9809, s.XII, f.137^V; id., 10615-10729, s.XII; Cava, 3, s.XI, f.97; Douai, 318, s.XII, f.171^V; Durham, Hunter, 100, s.X, f.15; Einsiedeln, 263, s.X, f.160; id., 319, s.X, f.293; Escorial, l III 8, s.X, f.179^V; Firenze, Laurent. Strozzi, 46, s.XIV, f.11^V; London, Cotton Tiber B V, f.15^V; Cotton Vit. A XII, f.42; Madrid, Bibl. Nac., 19, s.XII, f.12^V; id., 9605, s.XI, f.18; Paris, Bibl. Nat., lat., 7361, s.XIII, f.6; id., 12140, s.XI, f.88 i 13121, s.XV, f.117^V; Rouen, 26, s.IX, f.159 i 274, s.XI, f.19^V; St.Gal , Stiftbibl., 248, s.X, f.34; id., 251, s.IX, f.16; id., 450, s.XI, f.20; id., 459, s.X, f.53; Valenciennes, 330 bis, s.X, f.77; Vaticà, Pal. Lat., 1448, s.IX, f.71. Vid. també, H.Walter, Initia carminum, n° 10329.

- Victor natione aquitanicus calculator: O.B., f.108^R.

- Victor natione aquitanicus calculator scripturarum: G, f.133^R.

- Victor natione aquitanicus calculator scriptura-

rum inuitatus a sancto Hilario: Pa, p.242.

- Victorius homo Aequitanus inuitatus a sancto:
Be, f.58^r.

- Victorius homo equitatuus inuitatus a sancto
Hilario: L', f.29^r.

Tots aquest incipit que acabem de citar estan basats, tot i que no siguin estrictament un mateix text, en el De uiris illustribus de Gennadi (cf. Jones, EHR, p.218). També es troba a la PL, LVIII, 1112.

Tot i que no sigui el mateix text, en un sentit literal, també hem de citar, encara que sigui al comentari, que el ms. Be, f.58^r, també té un incipit semblant.

- Victorius in quo ordine: O.B., 95^v.

- Victorius in quo ordine scriptorum id CCXXII post Petrum: Pa, p.241.

- Victorius in quo ordine scriptorum id: G, f.132^v.

Encara que sembli que aquests textos tenen relació amb els que acabem de comentar, Jones, a EHR, p.216, no en diu res, i només indica que tal i com els trobem, no estan publicats.

Les conclusions d'aquest segon apartat haurien de quedar recollides, ens sembla a nosaltres, en un parell de punts fonamentals que podrien formular-se així: a través del treball que hem efectuat, ens agradaria destacar, sobretot, 1) els textos localitzats a aquests mss. (identificats abans o no que nosaltres els estudiéssim) que són inèdits i que mereixen algun tipus d'estudi particular i 2) els textos que han estat editats defectuosament o per a l'edició dels quals, no s'ha tingut en compte la lectura que oferien els nostres mss. i que nosaltres hem localitzat i destacat.

No és la nostra intenció fer un llistat exhaustiu de tots els incipit recollits a aquesta segona part (seria gairebé repetir l'Index), sinó més aviat oferir una síntesi il·lustradora de la gran riquesa que, ens sembla, pot desprendre's de l'estudi efectuat sobre aquests mss. i els seus textos i, sobretot, de les moltes possibilitats de treball, a posteriori, que ofereixen els mss. citats i que nosaltres hem intentat destacar, tant a la primera com a la segona part d'aquest estudi.

Al primer apartat, podriem incloure-hi, entre d'altres, aquests textos:

- Arati ea quae uidentur ostensio.

- Capitula de quibus conuocati computistae.
- Quod modus solent annus nominari.
- De conpotum Grecorum uel Latinorum (Computus Graecorum uel Latinorum).
- De ebdomada.
- Luna I^a quicquid in somnis uideris.
- Si nosse desideras augmentum lunare quomodo crescit.
- De pascha autem tanquam maximo sacramento.
- De mensuris ac ponderibus.
- De ponderibus. pondus dictum est.
- De positione et cursu planetarum.
- De concordia solaris cursus et lunaris.
- Item de XIII diuisionibus temporum. diuisiones temporis quod sunt?

- Diuisio orbis terrarum. terrarum orbis diuiditur.
- Epistola deflorata epistolis sancti Leonis papae et sancti Proterii et sancti Dionisii.
- Scripta uenerationis uestrae tam multa habentia.
- Victorius in quo ordine scriptorum id.

Dins del segon apartat, i simplement com a mostra d'allò que es pot arribar a fer, podríem citar els textos:

- Argumenta Dionisii de titulis paschalibus.
- Cum magnanime impulsarer et cogitationes accederent.
- Annus solis continet quattuor temporibus ac deinde adimplet.
- Incipit de bissexto. de bissexto primum nobis interrogandum est.
- Qualiter bissextus adcreseat. primo igitur anno.

- De concordia maris et lunae.
- Romana computatio ita digitorum flexibus.
- Nunc de saltu lunae perspiciendum est quomodo crescit.
- De numero igitur fratres dilectissimi.
- De pestilentia.
- De presagiis tempestatum.
- De XII signa stellarum. signa XII uel a causis annalibus.
- de sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis.
- De uocabulo arithmeticae disciplinae.
- Disputatio Morini de ratione paschali.
- Epistula Cyrilli ad Aurelium et Valentinum et epistula Cyrilli prima.

- Epistula Dionysii Bonifatio et Bono.
- Epistula Pascasini ad Leonem papam.
- Epistula Proterii ad Leonem papam.
- Inuolucio sphaerae.
- Liber Anatholii de ratione paschali.
- Prologus Cyrilli.
- Pseudo-Acta concili Caesareae.

Per arribar, però, a poder confeccionar aquests índexs, el treball de primera mà ha constituit una bona part de la feina duta a terme en aquest estudi; només així hem pogut destacar molts dels textos d'aquests mss. que no havien merescut abans cap mena d'atenció o ni tan sols, en alguns casos, havien conegut la llum pública, raó per la qual tampoc no se'ls havia relacionat entre ells, com nosaltres hem fet.

La no identificació de molts d'aquests incipit respon al tipus de literatura que hem trac-

tat en aquest estudi: si sobre un tema concret (del qual identifiquem la font primera), trobem vint argumenta, és impossible intentar oferir una font per a cada un d'ells. Tots procedeixen del mateix "indret" i el que cal saber llavors, és a quin ms. està cada argum., quin inc. té i quin tipus de relació hi ha amb els argum. dels altres mss. Creiem que aquest és un dels aspectes del nostre treball que poden donar més rendiment posterior, en la mesura que no s'havia aplicat fins ara a aquests mss.

Ens sembla que una lectura detallada de la informació que hem recollit en aquest índex pot oferir una més ampla visió de conjunt sobre la gran quantitat de possibilitats de treball que podran efectuar-se a partir del treball dut a terme amb aquest estudi i que en seran, possiblement, la seva continuació.

NOTES.

Nota 1: A EHR, pp.214-215; Bedae Pseudepigrapha, pp. 39, 41, 43, 56, 58 i 82; Bedae Opera, pp.68-73, fonamentalment.

Nota 2: Cf. Jones, Bedae Opera, p.61 ss.

Nota 3: Cf. Jones, Bedae Opera, p.64.

Nota 4: Cf. F.K.Ginzel, Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie, III Bd., Leipzig, 1914, p.245.

Nota 5: Index of British and others writers. Edited by R.Poole with the help of M.Bateson, Oxford, 1920.

Nota 6: Vid. també PL, LXIX, 1249-1250 ; Philologus, 71 (1912), pp.278-289; Bulletin Du Cange, 17 (1942), 51, 57, 59.

Nota 7: Vid. Zinner, Verzeichniss, 12003-4.

Nota 8: Cf. Florilegium casinense, pp.88-89, dins de BibliothecaCasinensis, t.1, 1873.

Nota 9: Vid. H.Walther, Initia carminum, n° 1271.

Nota 10: Cf. M.Manitius, Geschichte der lateinischen Literatur im Mittelalter, I-III, München, 1911-1931, vol.II, n.795.

Nota 11: Pels codd., uid. C.H.Beeson, Isidor-Studien, München, 1913, p.66 ss.; Thorndyke-Kibre, p.46; Jones, Bedae Pseudepigrapha, pp.92-93; Bedae Opera, p.106.

Nota 12: Cf. H.Quentin, a Cabrol-Leclercq, Dictionnaire d'Archeologie Chrétienne et de Liturgie, I-XV, Paris, 1907-1953, II, I (1910), col.644.

Nota 13: Cf. V.Rose, Die Handschriften-Verzeichnisse der königlichen Bibliothek zu Berlin, Berlin, 1893, I, 283.

Nota 14: Per altres mss. no utilitzats, uid. Manitius, op.cit., I, 26.

Nota 15: E.Schulz, Collection of incipits (Mss. in possession of Dr. Bernhard Bischoff, München).

Nota 16: Aristoteles Latinus, ed. Geo-Lacombe et alii, Cambridge University Press, 1939-1955, n°1800.

Nota 17: Cf. W.M.Lindsay, Isidori Hispalensis episcopi Etymologiarum siue Originum libri XX, Oxford, 1971.

Nota 18: Vid. A.C.Klebs, "Incunabula scientifica et medica, short title list", Osiris, IV (1938), 137.1; Margaret B. Stillwell, Incunabula in American Libraries, New York, 1940; anon., Isis, 50 (1959), 35, n.11; F.Saxl, Verzeichniss astrologischer und mythologischer Handschriften des lateinischen Mittelalters, III: manuscripts in English Libraries, London, 1953, 52.

Nota 19: Cf. pp.372-374 del Bedae Opera de Jönes.

Nota 20: Vid. Bibliotheca Casinensis, I, 1873.

Nota 21: Vid. "The Byrhtferth Glosses", Medium Aeuuum, VII (1938), pp.81-97.

Nota 22: Venerabilis Bedae Opera quae supersunt omnia, London, 1843-44.

Nota 23: Vid. M.Grabmann, Mittelalterliche lateinische Aristotelesübersetzungen und Aristoteleskommentatoren in Hss. spanischen Bibliotheken, 1928, p.63.

Nota 24: Cf. Bedae Opera, p.158.

Nota 25: Cf. també com a cosa prou interessant, el comentari sobre la literatura i els textos sobre "moviments del mar" (marees), que Jones fa a Bedae opera, pp.362-363.

Nota 26: Vid. també el Bulletin Du Cange, 17 (1942), 56.

Nota 27: Anecdota quae ex Ambrosianae Bibliothecae codicibus nunc primum eruit L. Muratori, vol.III, Napoli, 1776, pp.109-209.

Nota 28: Cf. l'opinió de Jones a Bedae Opera, p.70 i al comm. del cap. LII, p.386, on diu, sostenint-se en la transcripció de Zinner (Glossae Hibernicae,

p.260) dels argumenta de Dionís del ms. irlandès Vat. lat. 5755, s.VIII, que només els argum. I-IX de Krusch 2 són autèntics (la resta són atribucions posteriors a la mort de l'escita) i que d'aquests, també els segons paràgrafs dels argum. III i IV i el tercer paràgraf del IX són interpolacions posteriors.

Nota 29: Nosaltres, però, no hem trobat el càlcul a C: en els ff. que indica Jones a EHR hi ha l'Exemplum suggestionis Boni.

Nota 30: Cf. B.F.C. Atkinson, Catalogue of incipits of texts found in Cambridge Manuscripts dating before 1500.

Nota 31: Vid. B.F.C. Atkinson. op.cit. supra i també M.R. James, The ancient Libraries of Canterbury and Dover, 1903, p.489.

Nota 32: Beda Opera, p.358: "this table appear in almost every computus, invariably full of errors..."

Nota 33: The complete works of Venerable Bede, Lon-

don, 1843-44, vol.VI, pp.186-7.

Nota 34: G. Meier, Catalogus Codicorum Manuscriptorum qui in Bibl. monasterii Einsidlensis adseruantur, 1899.

Nota 35: G, Catàleg, p.2, diu: ff.17^V-23^V, "Cursus lunae per XII signa" (tableau de 27 l. et 19 colonnes) suivi d'un calendrier, où chaque mois occupe une page, avec l'indication des principales fêtes (PL, CXXIX, 1337-1342, a partir del ms.M)".

Nota 36: Publicat a la Bibliotheca Casinensis I (1873), Florilegium.

Nota 37: Froben, Alcuini Opera, II, pp.358-361.

Nota 38: Froben, op. cit. supra, II, p.361; PL, CI, 989-990.

Nota 39 : Bulletin Du Cange, XVII (1943), 66. També uid. Spicilegium Romanum, V (1841), 222.

Nota 40: Opera Bedae Venerabilis omnia, VIII vol., Basel, 1563, I, f.111 ss.

Nota 41: Cf. V.Rose, op. cit. supra adn.13, I, 285.

Nota 42: Vid. op. cit. supra adn. 15.

Nota 43: Vid. G.Hellmann, "Die Wettervorhersage im ausgehenden Mittelalter", Beiträge zur Geschichte der Meteorologie, Berlin, 1917, II, pp.169-229.

Nota 44: Vid. Columbia University Library, Collection of reproductions, made by L.Thorndyke, now in speciall collections, 87-88.

Nota 45: Vid. també el nostre article "Els De tempestatum praesagiis de Plini el Vell (nat., 18,35)", en premsa a Faventia, 8/1.

Nota 46: Cf. op. cit. supra adn.15.

Nota 47: Parla de la història de l'edició que Krusch en va fer, publicant el text com si fos una carta oculta de Columbà al successor del papa Gregori I. Aquesta publicació i identificació (que després el propi Krusch refusaria a MGH, Scriptores rerum Merouing., IV, 201) va provocar una forta polèmica entre Seebass i Gundlach, que no va dur a res aclarir-

dor. Cabrol i Leclercq també la van publicar (com Gundlach), a partir del text de Krusch a Neues Archiv, a Monumenta ecclesiae liturgica, vols. I-II: Reliquiae liturgicae uetustissimae, II, pp.71-73, Paris, 1900-1913, i la van publicar com si es tractés d'una obra anònima anterior al Concili de Nicea.

Nota 48: De sollemnitatibus et sabbatis et neomeniis (= Hieronimus, Epist. 149; Columbanus, Epist. 6). Vid. Kenney, The sources for the early History of Ireland, I, New York, 1929, 42; Cordoliani, "Les traités", XXXIV; PL, XXII, 1220; CSEL, LVI, 357; MGH, Epist., III, 177. G.S.M.Walker, S.Columbani Opera, Dublin, 1957, pp.198-207. Dekkers explica perquè es tracta d'un text conflictiu: "Opusculum longis sane erroribus per pelagus agitatum et ab eruditissimis uiris, qui non ita pridem rem attigerunt, adeo diuerse inscriptum et habitum ut uix ac ne uix quidem credideris. Quae quo luculentius perspiciantur, succinte narrabimus" (pp.508-9 de la Clavis). Així doncs, el que fa a continuació Dekkers és una història de les edicions i contradiccions en què han anat caient els diferents editors del text, a més de citar les diferents autories que se li han atribuït. Indica que Jones, Bedae Opera, p.108, és qui ofereix una visió dels

mss., deixant-se el Tours, 344, s.IX, ff.8^V-10 i també l'O.B. Pensa Dekkers que potser el text també estava al ms., perdut, Monaster. 198 (508), s.XVI, sota el títol Hieronimus de celebratione paschae (cf. J.Staender, Chirographum in Regia Bibliotheca Paulina Monasteriensi catalogus, Münster-Breslau, 1889, p.49).

Nota 49: Text tret de J. Heruagius, Opera Bedae Venerabilis omnia, Basel, 1563, vol.I, f.117 ss.

Nota 50: Cf. Op. cit. supra adn. 49, vol.I, 98.

Nota 51: Vid.op. cit. adn. 48, I, 217.

Nota 52: Cf. op. cit. supra adn. 34.

Nota 53: Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, XIV (1896), Leipzig, pp.1-56.

Nota 54: Sobre mss. concrets, uid., Bamberg, B IV 21 , tocat per P.Courcelle, Les lettres grecques en occident, Paris, 1948², pp.371 ss. Sobre lliçons divergents, uid. W.H.P.Hatch, a Harvard Studies in Classical Philologie, XXIII (1912), pp.47-69;

D. de Bruyne, Préfaces de la Bible latine, Namur, 1920, pp.257-258.

Nota 55: Bibliotheca Universitatis Leidensis. Codices manuscripti. II: Codices Scaligerani (Praeter orientales), Leyden, 1910.

Nota 56: "Les computistes insulaires et les écrits pseudo-alexandrins", Bibliothèque de l'École des Chartes, 106 (1945-46), pp.5-34 (pp.24-28).

Nota 57: "Recherches sur le début de la controverse pascale chez les Céltes", a Anallecta Bollandiana, LXIV (1946), pp.231 ss.

Nota 58: vid. F.Saxl, op. cit. adn. 18, III: Manuscripts in English Libraries, pp.443-444.

Nota 59: Annals of Ulster, IV (1901), CXLVII ss.

Nota 60: Cf. M.L.Polain, Catalogue des livres imprimés au quinzième siècle des Bibliothèques de Belgique, Brussels, 1932, n°2141; A.C.Klebs, art. cit. adn.18; M.B.Stillwell, Incunabula in American Libraries, New York, 1940, I, 163.

Nota 61: Le nombre d'or. Étude de Chronologie technique suivie du texte de la Massa Compoti d'Alexandre de Villedieu, La Haye, 1936, n°102.

Nota 62: A Zeitschrift für Mathematik und Physik, XVI (1871), pp.69.1-70.17; 72.5-75.8; 75.22-76.18.

Nota 63: Cf. W. von Christ, a Sitzungsberichte der Akademie zu München, phil.-hist. Klasse, I (1863), pp.100-152 i Van de Vyver, a Revue Bénédictine, XLI (1935), pp.137-140.

Nota 64: A.C.Klebs, art. cit. adn. 18, 137, 1; M.B. Stillwell, op. cit. adn. 61.

Nota 65: Vid. M.L.Polain, op. cit. adn.60, 2589; A.C.Klebs, art. cit. adn. 18, 661.2; M.B.Stillwell, op. cit. adn. 60, M 175.

Nota 66: I Codici di medicina del periodo presalernitano, Roma, 1956, 78.29 i 84.17.

Nota 67: A History of magical and experimental science, I, 685-689; 695-6.

Nota 68: "Dies Aegyptiaci", a Proceedings of the Royal Society of Medicine, XIII, Suppl. (1919), pp.108-121.

Nota 69: Poetae Latini Minores (5 vols.), Leipzig, 1882-1883, V, 354-356; Anthologia Latina, Leipzig, 1906, I, 2, 156-157; Corpus Inscriptionum Latinarum, I, 411; Catalogue des mss. de Valenciennes, p.665; Royal Society of Literary Translations, New Ser. XI (1878), 472-474.

Nota 70: a "Contribution à la littérature de comput ecclésiastique au Moyen Âge", Studi Medievali 1 (1960), pp.107-137 i 2 (1961), pp.169-208.